

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо кількісного складу парламентів держав-членів Європейського Союзу*

Анотація. В аналітичній записці викладено результати дослідження правового регулювання щодо кількісного складу парламентів у державах-членах Європейського Союзу. Встановлено співвідношення кількісного складу парламенту з кількістю населення держави. Наводиться досвід європейських держав щодо скорочення кількісного складу парламентів (на прикладі Італії, Франції, Угорщини та Німеччини).

Ключові слова: кількісний склад парламенту, кількість населення, член парламенту, конституція, конституційна реформа.

ЗМІСТ

1. Вступна частина	4
2. Основна частина.....	6
2.1. Конституційний склад парламентів держав-членів ЄС та його співвідношення з кількістю населення.....	6
2.2. Досвід держав-членів ЄС щодо скорочення кількісного складу парламенту	12
3. Висновки.....	15

1. Вступна частина

Вимоги щодо кількісного складу українського парламенту встановлено частиною першою статті 76 Конституції України, відповідно до якої конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних депутатів України.

Питання стосовно зміни кількісного складу Верховної Ради України дискутується вже доволі давно. Так, Указом Президента України від 15 січня 2000 року № 65/2000 «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою»¹ на всеукраїнський референдум було винесено, зокрема питання: «Чи згодні Ви із зменшенням загальної кількості народних депутатів України з 450 до 300 і пов'язаною з цим заміною у частині першій статті 76 Конституції України слів «чотириста п'ятдесят» на слово «триста», а також внесенням відповідних змін до виборчого законодавства?».

Як результат проведеного всеукраїнського референдуму, за Повідомленням Центральної виборчої комісії від 25 квітня 2000 року «Про підсумки всеукраїнського референдуму 16 квітня 2000 року», зазначене питання вважалось ухваленим громадянами, оскільки за нього було подано більшість (вісімдесят дев'ять цілих і дев'яносто одна сота відсотка) голосів громадян України від числа тих, хто взяв участь у референдумі².

У підпункті 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 76, 80, 90, 106 Конституції України) від 7 червня 2000 № 1-в/2000 зазначено, що аналіз сучасної конституційної практики демократичних держав свідчить про те, що встановлення кількісного складу парламенту та його палат є питанням політичної доцільності, яка тією чи іншою мірою визначається національними традиціями, чисельністю населення країни, особливостями конкретно-історичної ситуації, структурою парламенту та іншими обставинами.

На зміст та обсяг прав і свобод людини і громадянина, у тому числі виборчого права, кількісний склад парламенту (його палат) безпосередньо не впливає. Адже суб'єкти як активного, так і пасивного виборчого права – громадяни України – зі зменшенням кількісного складу парламенту не позбавляються рівної можливості брати участь у виборах до нього.

Отже, зі зменшенням конституційного складу Верховної Ради України з чотирьохсот п'ятдесяти народних депутатів України до трьохсот народних депутатів України, як пропонується названим законопроектом, права і свободи людини і громадянина не скасовуються і не обмежуються.

¹ Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою : Указ Президента України від 15 січня 2000 року № 65/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65/2000#Text>

² Про підсумки всеукраїнського референдуму 16 квітня 2000 року : Повідомлення Центральної виборчої комісії від 25 квітня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002359-00#Text>

Зміни до статті 76 Конституції України не спрямовані також на ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності України. Таким чином, положення пункту 1 статті 1 законопроекту, згідно з яким у частині першій статті 76 Конституції України слова «чотириста п'ятдесят» пропонується замінити словом «триста», відповідає вимогам статті 157 Конституції України³.

Утім, як відомо, зазначені вище результати всеукраїнського референдуму 2000 року, попри волевиявлення Українського народу, так і не були реалізовані.

Поданий Президентом України проект Закону України «Про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи)»⁴ (реєстр. № 1017 від 29 серпня 2019 року), зокрема, передбачає зменшення кількісного складу Верховної Ради України з чотирьохсот п'ятдесяти до трьохсот народних депутатів України, які обираються строком на п'ять років (частина перша статті 76 Конституції України в редакції законопроекту).

Згідно з пояснювальною запискою до цього законопроекту метою його прийняття є реалізація заходів парламентської реформи в частині оптимізації загальних засад статусу єдиного органу законодавчої влади.

У підпункті 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Висновку Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 16 грудня 2019 року № 8-в/2019 зазначено, що парламент наділено правом представляти весь Український народ – громадян України всіх національностей – і виступати від його імені, а отже, він є представницьким органом державної влади.

Зменшення конституційного складу Верховної Ради України не впливає на представницьку функцію органу законодавчої влади в Україні, не чинить втручання у здійснення ним конституційно визначених повноважень. Конституція України передбачає в певних випадках взаємозв'язок реалізації повноважень народними депутатами України з конституційним складом Верховної Ради України.

Так, окремі положення щодо чисельності народних депутатів України співвідносяться з положеннями щодо конституційного складу Верховної Ради України (частини третя, п'ята, шоста статті 20, частина друга статті 82, частини друга, шоста, десята статті 83, частина перша статті 84, частина перша статті 87,

³ Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 76, 80, 90, 106 Конституції України) від 7 червня 2000 № 1-в/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-00#Text>

⁴ Проект Закону про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017 від 29.08.2019). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/231>

частини перша, третя статті 89, стаття 91, частина четверта статті 94, стаття 110, частини друга, п'ята, шоста статті 111, частина перша статті 135, статті 154, 155, частина перша статті 156 Конституції України), а отже, чисельність народних депутатів України згідно з цими положеннями пропорційно зменшуватиметься зі зменшенням конституційного складу Верховної Ради України.

Водночас Конституційний Суд України в зазначеному Висновку як застереження наголошує, що інші положення Конституції України, зокрема її статей 150, 151, визначають певну кількість народних депутатів України та передбачають право народних депутатів України, щонайменше сорока п'яти, тобто однієї десятої від конституційного складу Верховної Ради України, на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням та конституційним зверненням.

Тобто в такому випадку зі зменшенням конституційного складу Верховної Ради України не відбувається домірного зменшення кількості народних депутатів України, внаслідок чого ускладнюється можливість їх звернення до Конституційного Суду України, що може призвести до обмеження прав і свобод людини і громадянина. Пропоноване законопроектом положення щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України до трьохсот народних депутатів України повинне розглядатись у взаємозв'язку з тими положеннями Основного Закону України, які визначають певну (конкретну) кількість народних депутатів України. При внесенні таких змін має бути дотримана відповідна домірність та збережена системність усіх положень Конституції України⁵.

Зазначений законопроект (реєстр. № 1017 від 29 серпня 2019 року) було попередньо схвалено більшістю від конституційного складу Верховної Ради України 4 лютого 2020 року (Постанова Верховної Ради України від 04 лютого 2020 року № 488-IX).

2. Основна частина

2.1. Конституційний склад парламентів держав-членів ЄС та його співвідношення з кількістю населення

Склад парламентів держав-членів ЄС визначається на конституційному рівні, але підходи до встановлення конкретної кількості членів парламенту різняться.

У *Таблиці 1* подано відомості щодо кількісного складу парламентів (палат парламентів) держав-членів Європейського Союзу та його співвідношення з кількістю населення (станом на 2024 рік).

⁵ Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 16 грудня 2019 року № 8-в/2019. URL: <https://ccu.gov.ua/dokument/8-v2019>

**Кількісний склад парламентів (палат парламентів) держав-членів Європейського Союзу
та його співвідношення з кількістю населення (станом на 2024 рік)**

№ з/п	Держава	Тип парламенту	Кількість членів парламенту	Населення (за даними Eurostat на 01.01.2024)	Кількість населення на 1 депутата	Кількість парламентів на 100 000 населення	Джерело правового регулювання
1.	Австрія	двопалатний	Нижня палата – 183 Верхня палата – 60 Загальна кількість – 243	9 158 800	≈ 37 690	≈ 2,6	Статті 26, 34 <u>Федерального Конституційного Закону</u> Стаття 1 <u>Федерального Закону про вибори до Національної Ради</u>
2.	Бельгія	двопалатний	Нижня палата – 150 Верхня палата – 60 Загальна кількість – 210	11 832 000	≈ 56 343	≈ 1,7	Статті 63, 67 <u>Конституції Бельгії</u>
3.	Болгарія	однопалатний	240	6 445 500	≈ 26 856	≈ 3,7	Стаття 63 <u>Конституції Республіки Болгарія</u>
4.	Греція	однопалатний	300	10 397 000	≈ 34 657	≈ 2,8	Стаття 51 <u>Конституції Греції</u>

							Стаття 2 <u>Виборчого Закону</u>
5.	Данія	однопалатний	179	5 961 200	≈ 33 303	≈ 3,0	Стаття 28 <u>Конституції Королівства Данія</u>
6.	Естонія	однопалатний	101	1 374 700	≈ 13 612	≈ 7,3	Стаття 60 <u>Конституції Естонської Республіки</u>
7.	Ірландія	двопалатний	Нижня палата – 174 Верхня палата – 60 Загальна кількість – 234	5 344 000	≈ 22 837	≈ 4,3	Статті 16, 18 <u>Конституції Ірландії</u> Стаття 2 <u>Закону про вибори (з поправками) 2023 року</u>
8.	Іспанія	двопалатний	Нижня палата – 350 Верхня палата – 266 Загальна кількість – 616	48 610 000	≈ 78 909	≈ 1,2	Статті 68, 69 <u>Конституції Іспанії</u> Стаття 162 <u>Закону про загальний виборчий режим</u>
9.	Італія	двопалатний	Нижня палата – 400 Верхня палата – 200 Загальна кількість – 600	58 990 000	≈ 98 317	≈ 1,0	Статті 56, 57 <u>Конституції Італії</u>
10.	Кіпр	однопалатний	80 56 – грецької громади,	933 500	≈ 16 669	≈ 5,9	Стаття 62 <u>Конституції Республіки Кіпр</u>

			24 – турецької громади (вакантні з 1974 р.)				
11.	Латвія	однопалатний	100	1 871 900	≈ 18 719	≈ 5,3	Стаття 5 <u>Конституції Латвійської Республіки</u>
12.	Литва	однопалатний	141	2 885 900	≈ 20 473	≈ 4,8	Стаття 55 <u>Конституції Литовської Республіки</u>
13.	Люксембург	однопалатний	60	672 100	≈ 11 202	≈ 8,9	Стаття 51 <u>Конституції Великого Герцогства Люксембург</u>
14.	Мальта	однопалатний	65 (з можливістю обрання додаткових депутатів, наразі – 69)	563 000	≈ 7 127	≈ 12,2	Стаття 52 <u>Конституції Мальти</u> Стаття 17 <u>Закону про загальні вибори</u>
15.	Нідерланди	двопалатний	Нижня палата – 150 Верхня палата – 75 Загальна кількість – 225	17 942 900	≈ 79 746	≈ 1,2	Статті 51 <u>Конституції Королівства Нідерланди</u>
16.	Німеччина	двопалатний	Нижня палата – 630 Верхня палата – 69 Загальна кількість – 699	83 445 000	≈ 119 377	≈ 0,8	Стаття 51 <u>Основного закону</u> Стаття 1 <u>Федерального закону про вибори</u>

17.	Польща	двопалатний	Нижня палата – 460 Верхня палата – 100 Загальна кількість – 560	36 621 000	≈ 67 209	≈ 1,5	Статті 96, 97 <u>Конституції Республіки Польща</u>
18.	Португалія	однопалатний	230	10 640 000	≈ 46 260	≈ 2,1	Стаття 148 <u>Конституції Республіки Португалія</u> Стаття 13 <u>Виборчого закону</u>
19.	Румунія	двопалатний	Нижня палата – 332 Верхня палата – 136 Загальна кількість – 468	19 064 400	≈ 40 735	≈ 2,4	Стаття 62 <u>Конституції Румунії</u>
20.	Словаччина	однопалатний	150	5 424 700	≈ 36 165	≈ 2,7	Стаття 73 <u>Конституції Словаччини</u>
21.	Словенія	двопалатний [*]	Нижня палата – 90 Верхня палата – 40 Загальна кількість – 130	2 123 900	≈ 16 337	≈ 6,1	Статті 80, 96 <u>Конституції Республіки Словенія</u>
22.	Угорщина	однопалатний	199	9 584 600	≈ 48 164	≈ 2,0	Стаття 3 <u>Закону про вибори членів парламенту</u>

^{*} Див.: Odločba Ustavno sodišče. 22.10.2008. U-I-295/07. URL: <https://www.us-rs.si/sl/zadeve-in-odlocitve/odlocitve/u-i-29507>

23.	Фінляндія	однопалатний	200	5 601 000	≈ 28 005	≈ 3,5	Стаття 24 <u>Конституції Фінляндії</u>
24.	Франція	двопалатний	Нижня палата – 577 Верхня палата – 348 Загальна кількість – 925	68 402 000	≈ 73 951	≈ 1,3	Стаття 24 <u>Конституції Франції</u> Статті LO119, LO274, LO438-1, LO473 <u>Виборчого кодексу</u> Стаття 1 <u>Органічного закону щодо представництва в Сенаті французів, які проживають за межами Франції</u>
25.	Хорватія	однопалатний	151	3 862 000	≈ 25 576	≈ 3,9	Стаття 71 <u>Конституції Хорватії</u>
26.	Чехія	двопалатний	Нижня палата – 200 Верхня палата – 81 Загальна кількість – 281	10 900 600	≈ 38 793	≈ 2,5	Стаття 16 <u>Конституції Чехії</u>
27.	Швеція	однопалатний	349	10 551 700	≈ 30 252	≈ 3,3	Стаття 2 розділу 3 <u>Акта про форму правління</u>

За результатами аналізу конституційних норм держав-членів ЄС щодо визначення кількості членів однопалатних парламентів та нижньої палати двопалатних парламентів можна виокремити такі підходи:

1) у конституції держави безпосередньо встановлюється кількість членів парламенту (палати парламенту) (Бельгія, Болгарія, Данія, Естонія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Чехія);

2) конституція визначає механізм встановлення кількості членів парламенту шляхом прийняття окремого закону (Австрія, Мальта, Німеччина, Угорщина);

3) конституція встановлює максимальну та (або) мінімальну межу кількості членів парламенту, а конкретна їхня кількість визначається законом (Греція, Іспанія, Португалія, Франція, Хорватія);

4) у конституції закріплюється прив'язка співвідношення кількості членів парламенту до кількості населення, водночас безпосередня кількість членів парламенту встановлюється законом та час від часу переглядається (Ірландія, Румунія);

5) конституція передбачає випадки, коли склад парламенту може бути збільшений (додаткові мандати) у порядку, встановленому законом (Мальта).

2.2. Досвід держав-членів ЄС щодо скорочення кількісного складу парламенту

Німеччина є однією з держав, яка нещодавно змінила конституційний склад парламенту. Це відбулося в рамках реформування виборчого законодавства шляхом прийняття Закону про внесення змін до Федерального закону про вибори № 147 від 13 червня 2023 року⁶, спрямованого на скорочення кількості членів Бундестагу. Потреба реформи була викликана постійним зростанням кількості членів Бундестагу, обумовленим тим, що виборча система Німеччини дозволяла мати «надлишкові мандати» («Überhangmandate»). Наприклад, Бундестаг, обраний за попереднім виборчим законом у 2021 році, налічував 735 членів через 34 додаткові мандати та – після повторних виборів у деяких частинах Берліна – 103 компенсаційні мандати. Тоді як нормативна чисельність членів Бундестагу складала 598 (частина 1 статті 1 Федерального закону про вибори в попередній редакції).

Кожен виборець у Німеччині має на виборах два голоси. Половина місць у парламенті розподілялася за голосами виборців, відданими за конкретних людей – прямих кандидатів в округах, а друга половина – за голосами виборців, відданими за партійні списки. За таких обставин раз у раз трапляється, що партії можуть провести більше прямих кандидатів до парламенту, ніж їм належить за результатами голосування за партійні списки. Федеральним законом про вибори законодавець додав елемент компенсаційних мандатів до процедури

⁶ Gesetz zur Änderung des Bundeswahlgesetzes und des Fünfundzwanzigsten Gesetzes zur Änderung des Bundeswahlgesetzes. BGBl. 2023 I Nr. 147 vom 13.06.2023. URL: <https://www.recht.bund.de/bgb1/1/2023/147/VO.html>

вирівнювання. Надлишкові мандати, які математично нараховувалися – все ще на рівні місць за земельними списками – компенсувалися компенсаційними мандатами – на рівні загальної кількості місць у Бундестазі – для інших партій. Таким чином, намагання збалансувати місцеве представництво з національною політичною підтримкою призвело до того, що фактична чисельність членів Бундестагу перевищила нормативну на 23 %, у результаті чого витрати нижньої палати парламенту значно зросли, що суперечить необхідності зменшення бюрократії та оптимізації процесу прийняття рішень.

Суть реформи 2023 року полягає в тому, що починаючи з виборів до Бундестагу 2025 року, надлишкові мандати більше не будуть застосовуватися. Серед іншого, стаття 1 «Склад німецького Бундестагу та принципи виборчого права», стаття 4 «Принципи розподілу місць між партіями» і стаття 6 «Розподіл місць між кандидатами» Федерального закону про вибори були викладені в новій редакції. Федеральний Конституційний суд Німеччини, дійшовши висновку про конституційність указаної реформи в частині, яка стосується цього дослідження, зазначив, що громіздкість організації зростає з її розміром. Це особливо стосується Бундестагу, який є фрагментованим на парламентські групи та покладається на формування коаліцій для прийняття рішень більшістю голосів. Функціонування комітетів, що складаються з понад 20 членів, вимагає розподілу праці усередині них. Водночас має бути гарантовано право членів парламенту працювати принаймні в одному комітеті. Постійно зростаючий розмір Бундестагу в певний момент поставить під сумнів функціонування парламентських структур⁷.

Італія. 8 жовтня 2019 року Палата депутатів Італії схвалила Конституційний закон, який передбачав різке скорочення кількості парламентарів шляхом внесення змін до статей 56 та 57 Конституції, зменшивши кількість депутатів з 630 до 400, а сенаторів – з 315 до 200. Закон переслідував подвійну мету: з одного боку, сприяти покращенню процесу прийняття рішень палатами, щоб зробити їх більш спроможними реагувати на потреби громадян, а з іншого боку, зменшити витрати (з очікуваною економією приблизно 500 мільйонів євро в роботі законодавчого органу). Законодавче скорочення кількості парламентарів набуло чинності з наступної каденції палат парламенту та вимагало деякого коригування виборчого законодавства без будь-яких змін чинної виборчої системи. Відповідно до статті 138 Конституції Італії⁸ за зверненням 71 сенатора вказаний Закон був винесений на всенародний референдум. Конституційний референдум щодо зменшення складу італійського парламенту, який спочатку було перенесено через поширення пандемії коронавірусу в Італії та подальший локдаун, відбувся 20 та 21 вересня 2020 року.

⁷ BVerfG, Urteil des Zweiten Senats vom 30. Juli 2024 – 2 BvF 1/23 –, Rn. 1-293. URL: https://www.bverfg.de/e/fs20240730_2bvf000123

⁸ La Costituzione. URL: <https://www.senato.it/istituzione/la-costituzione>

Запропоновані зміни були схвалені, причому 69,96 % проголосували «за»⁹. Скорочення кількості депутатів відбулося після проведення загальних виборів в Італії 25 вересня 2022 року.

Угорщина. Із 2014 року угорський парламент налічує 199 членів замість попередніх 386, що стало результатом реформування виборчої системи та прийняття Закону про вибори членів парламенту 2011 року¹⁰. Реформа супроводжувалася скороченням одномандатних виборчих округів із 176 до 106. Згідно з новою системою кожен виборець, який проживає в Угорщині, може подати два голоси: один – за окремого кандидата від округу та один – за загальнонаціональні (партійні чи національні) списки. Перемагає окремий кандидат, який отримає найбільшу кількість голосів, тоді як голоси, подані за загальнонаціональні списки, будуть використані для розподілу місць відповідно до методу розрахунку, який забезпечує пропорційний розподіл місць. Партії, які отримують щонайменше 5 % голосів, поданих безпосередньо за загальнонаціональні списки, отримують місця. Угорці, які проживають за межами держави, можуть голосувати лише за партійні списки. Згідно з чинним законом 106 членів парламенту обираються в одномандатних округах та 93 – за загальнонаціональними списками. При цьому реформа не призвела до скорочення посад в адміністрації парламенту. Сталося навпаки: ті самі законодавчі завдання з меншою кількістю депутатів потребують більшої адміністративної допомоги.

У **Франції**, як і в Україні, проект конституційної реформи, одним із елементів якої було скорочення чисельності членів парламенту, був представлений у парламенті ще в 2019 році. Зокрема, 29 серпня 2019 року Уряд вніс три відповідних законопроекти, одних з яких – про внесення змін до Конституції, а саме: Конституційний законопроект про оновлення демократичного життя¹¹ № 2203; Органічний законопроект про оновлення демократичного життя¹² № 2204; Законопроект про оновлення демократичного життя¹³ № 2205. Наступного дня ці законодавчі ініціативи було направлено до постійної комісії з конституційного права Національних зборів, і формально з того часу конституційна реформа перебуває на розгляді, причому законопроекти так і не були включені до порядку денного сесії.

Серед іншого, законопроекти передбачали зменшення кількості депутатів та сенаторів на 25 %. Співвідношення між кількістю депутатів і сенаторів

⁹ La riduzione del numero dei parlamentari. URL: <https://www.riformeistituzionali.gov.it/it/la-riduzione-del-numero-dei-parlamentari>

¹⁰ 2011. évi CCIII. Törvény az országgyűlési képviselők választásáról. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2011-203-00-00>

¹¹ Projet de loi constitutionnelle pour un renouveau de la vie démocratique , n° 2203, déposé le jeudi 29 août 2019. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/dossiers/renouveau_vie_democratique

¹² Projet de loi organique pour un renouveau de la vie démocratique, n° 2204, déposé le jeudi 29 août 2019. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/dossiers/renouveau_vie_democratique-organique

¹³ Projet de loi pour un renouveau de la vie démocratique, n° 2205, déposé le jeudi 29 août 2019. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/dossiers/renouveau_vie_democratique-pjl

залишалося незмінним. Таким чином, склад Національних зборів пропонувалося зменшити до 433 депутатів (порівняно з 577 зараз), а Сенату – до 261 сенаторів (порівняно з 348 зараз), що мало супроводжуватися відповідними змінами до Виборчого кодексу та Органічного закону щодо представництва в Сенаті французів, які проживають за межами Франції.

Щоб зберегти права опозиції у зв'язку зі скороченням кількості парламентарів, пропонувалося зменшити кількість депутатів та (або) сенаторів із шістдесяти до сорока п'яти у шостому абзаці статті 16 (щодо звернення до Конституційної ради з метою перевірки конституційності здійснення Президентом виняткових повноважень), у статті 54 (щодо звернення до Конституційної ради з метою перевірки конституційності міжнародного договору), у другому абзаці статті 61 (щодо звернення до Конституційної ради з метою перевірки конституційності законів до їх оприлюднення) та в останньому абзаці статті 88-6 Конституції (щодо ініціювання розгляду питання про звернення до Суду Європейського Союзу стосовно порушення принципу субсидіарності законодавчим актом Європейського Союзу).

3. Висновки

У переважній більшості держав-членів ЄС законодавче закріплення кількості членів парламенту (палати парламенту) здійснюється безпосередньо в конституції (Бельгія, Болгарія, Данія, Естонія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Чехія).

В інших державах кількість членів парламенту (палати парламенту) встановлюється на рівні закону, як правило, Виборчого кодексу або Закону про вибори членів парламенту (палати парламенту). Водночас конституція може встановлювати максимальну та (або) мінімальну межу кількості членів парламенту (Греція, Іспанія, Португалія, Франція, Хорватія) або визначати механізм встановлення кількості членів парламенту шляхом прийняття окремого закону (Австрія, Мальта, Німеччина, Угорщина).

У деяких державах у конституції закріплюється прив'язка співвідношення кількості членів парламенту до кількості населення (Ірландія, Румунія) або передбачається можливість збільшення складу парламенту за рахунок додаткових мандатів у порядку, встановленому законом (Мальта).

У деяких державах-членах ЄС за останні роки відбулося скорочення кількісного складу парламенту (Німеччина, Італія, Угорщина), в інших – це питання обговорюється в межах проекту конституційної реформи (Франція). Потреба у скороченні кількості членів парламенту обґрунтовується необхідністю зменшення витрат парламенту та оптимізації процесу прийняття рішень парламентом.

Скорочення складу парламенту не обмежується лише зменшенням їх нормативно встановленої кількості (у конституції або спеціальному законі), а повинно поєднуватися з іншими змінами законодавства (у тому числі до

Конституції), із метою відповідного забезпечення прав опозиції та виборчих прав, а також супроводжуватися корегуванням виборчого законодавства.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*